

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SEITSMETEISTKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Väljasõiduistung Pedasel

30.09 – 01.10.2004

Kohalviibijad:	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Lea Laarmaa , Riigikohtu liige Malle Seppik , Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Igor Amann , Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Helve Särgava , Tallinna Linnakohtu esimees Hurma Kiviloo , Tallinna Halduskohtu kohtunik, Eesti Kohtunike Ühingu esimees Alar Kirs , riigiprokurör, riigi peaprokuröri esindaja Donald Kiidjärv , Tartu Maakohtu kohtunik, sõnaõigusega liige. Gea Suumann , Riigikohtu esimehe abi Margus Sarapuu , Justiitsministeeriumi asekantsler, sõnaõigusega Kristjan Siigur , Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna avaliku õiguse talituse juhataja Timo Ligi , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja. Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent
Juhatas Protokollis	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

30.09.2004

Algus kell 11.00

Lõpp kell 18.00

Päevakord:

Kohtute tööpiirkondade ühendamine

Rask - tänane istung peab veenma KHNi liikmeid, eelkõige kohtunikke, eelnõu vajalikkuses. Käime eelnõu seadusloomelisel kriitilisel moel läbi ja siis otsustame, kas me anname nõusoleku või mitte – see on eesmärk ja homseks on asi selgeks vaieldud.

Kirs – 1. juulist kehtima hakanud kriminaalmenetluse seadustiku valguses. Ei oska öelda, kas kohtute koormused hakkavad vähenema. Lihtsamad on lihtmenetluse asjad. Nende osakaal - üle 50 % - ei vähene. Ei ole kindel, kas sellel aastal koormustele mõjub. Kohtutele on funktsioone juurde tulnud. Praktiliselt enamik otsuseid kaevatakse edasi. Palju esitatakse kaebusi selle peale, et kriminaalasju ei algatata. Eesmärk on see, et võistlevasse protsessi ei läheks üle 20 % asjadest.

Amann – kohtute koormus õigusemõistmise osas väheneb, aga uus menetlus toob kohtule kaasa funktsioone, mis pole seotud kohtumõistmisega. Tohutud paberimassid on vaja läbi töötada, et nt otsustada, kas isikule saab anda tasuta õigusabi.

Sarapuu – selle ülesande annab kohtunikuabidele. Seda võib teha kas kohtunik või kohtunikuabi.

Amann – selliseid seadusi võetakse ju järjest vastu, kus on kirjas, et küsimus võib olla kohtus lahendatud, või on kohtule pandud lisafunktsioon – nt puuetega inimesele esindaja määramisel pannakse kohtunikule järelevalvefunktsioon. Niimoodi tuleb kohtunikule koormust juurde, mis ei ole seotud õigusemõistmisega. Sisuliselt kirjutatakse täismahus otsuseid, sest asjad läbivad tavaliselt kogu kohtusüsteemi. See, et ei pea sisulist otsust kirjutama, kui seitsme päeva jooksul apellatsiooniteadet ei esitata, ei anna midagi.

Seppik – tsiviilkohtumenetluses on harva asju, kus hagi õigeks võetakse. Nendes asjades on ka praegu tegelikult lihtsustatud menetlus. Vahe on vast üksnes selles, et maksekäsumenetluses on blanketid olemas, tagaseljaotsuse puhul mitte. Ma ei ole kindel, et kokkuvõid kiirmenetluste arvel on selline, nagu loodetakse.

Laarmaa – KRMS vähendab kohtusse jõudvate asjade arvu, on kirjas. Kas see tähendabki seda, et asjad ei jõua üldse kohtusse.

Sarapuu – täpselt seda see tähendabki.

Laarmaa – üheliikmeline koosseis teises astmes määruskaebuste lahendamiseks. Kas see tuleb ka tsiviilkohtumenetluses ka?

Sarapuu – tuleb nii kriminaalmenetluses kui ka tsiviilkohtumenetluses. Kriminaalmenetluses ja väärteto asjade puhul on juba olemas.

Laarmaa – kohtus tehakse tööd, mida statistikas üldse ei kajastata.

Särgava – arvuliselt jõuab vähem asju kohtusse, aga see ei tähenda, et kohtu töö väheneks. Kui prokuratuur lõpetab, algab kohtu töö. Kaebuste lahendamine tähendab, et tuleb nõuda asi välja. See võtab rohkem aega, kui lihtmenetlus. Iga väikese toiminguga peale kaevatakse. 100% tulevad kõik need kaebused kohtusse.

Kahe kuu pärast on igal karistataval õigus nõuda oma vahistatuse kontrolli. Kõik, kelle mina vahistasin, on 100% nõudnud vahistatuse kontrolli. Ja see on suurem istung kui mõni lihtmenetlus. Kui ühtepidi vaatame, et tuleb vähem asju, siis teistpidi – Tallinnas küll asju vähenenud ei ole. Ükskõik, kuidas haldusreformid lahenevad, ma olen ikkagi kindel, et need, mis on praegu tõmbekeskused, siis nende koormused ei vähene.

Rask – seaduse mõte on selles, et uurijad saavad kahe kuuga asja valmis. Mitte et iga kahe kuu tagant käime ja tegelema uuesti sama asjaga. Uusi funktsioone on kohtule niipalju juurde tulnud, et nende kaardistamine läheb raskeks.

Kiviloo – mis on need kavandatavad koormust vähendavad uuendused? Tean, et on ühtlustavad uuendused, aga mis on vähendavad?

Esialgset õiguskaitset kohaldades on kohtunikul õigus ise määrust muuta ja tühistada. Muude määruste puhul esimeses astmes seda õigust pole. Aga on küllalt juhtumeid, kus kohtunik on eksinud või ta ei teadnud kõiki asjaolusid. Esimese astme kohtunik võib juba näha, et on alus määruse muutmiseks/tühistamiseks, kui kaevatakse. Seda aga teha ei saa, tuleb saata apellatsioonikohtusse. Kohtunikele tuleks anda õigus ise oma ekslikku otsust muuta või tühistada.

Korralik HKMS peaks olema, see lihtsustaks oluliselt halduskohtu tööd. Halduskohus on see, kes peab lappama nii halduskohtumenetluse kui tsiviilkohtumenetluse seadustikku. Eksimisvõimalus on kohutavalt suur kahe seaduse vahel laveerides.

Sarapuu – KRMS-s on asju, mis vähendavad ja asju, mis suurendavad. Kolme kuu jooksul ei saa veel mahtu hinnata. Aasta-kahe pärast näeme. Lootus on, et 95 % kaebustest jäetakse rahuldamata.

Kui Igor Amann rääkis õigusabist ja leidis, et see suurendab koormust, siis Malle Seppik leidis, et maksekäsk vähendab, aga mitte oluliselt. Mina leian, et maksekäsu koormuse vähenemine on oluliselt suurem kui õigusabiga seoses suurenemine. Püüame teha süsteemi, mis oleks lihtne ja läbipaistev ning koormaks võimalikult vähe kohut.

Kiidjärv – keda riigi õigusabi seadus jõustub 1.märts 2005. Kohtunikuabid on samad, kes on praegu kohtunikuabid.

Rask – püüaks fikseerida, kes see kohtunikuabi on. Kohus on õigusemõistmiseks ja kõik muu on selle kõrval teisejärguline. Kas suudame defineerida kohtunikuabi, kes ei ole registriametnik. Kas see pilt on juba ministriumil selge? Kes ta on, milline on haridus, kas ta on kantseleiametnik või eraldi kabinetis.

Sarapuu – me ei räägi sellest, et kohtunikuabi hakkab otsuseid kirjutama.

Rask – jätame selle teema üles – räägime lahti kohtunikuabi küsimuse tänase ja homse päeva jooksul.

Seppik – maksekäsumenetlus iseenesest töökoormust ei vähenda: kui kostja nõudega ei nõustu, läheb see menetlus üle tavaliseks hagimenetluseks. Selle ettevalmistamisega on rohkem tööd, kui siis, kui kohtusse pöörduakse kohe traditsioonilise hagiavaldusega. Ka ministrium on teinud analüüsi, et vähenemise mahtu prognoosida? Hurmale vastuseks - TsMS eelnõus nähakse ette võimalus, et esimese astme kohtunik oma vea määruskaebuse põhjal ise parandab (määrusega lahendatakse nii protseduuriküsimused kui ka hagita asjad).

Rask – KHN pakub välja, et HKMS kodifitseeritud teksti tegemine võetaks päevakorda. Üks tekst – üks tööraamat.

Sarapuu – hetkel on tagaseljaotsuste protsent 26-30. Maksekäsu asjade arvu prognoose on võimalik teha tagaseljaotsuste pinnalt, arvestades veaprotsent sisse, 50 – 80% on teistes maades maksekäsuasjade osakaal.

Rask – tahan teha kokkuvõtte.

1. kaebuste esitamise kord. KHN ettepanek võiks olla selline, et kaebamise instituut tuleks muuta protsessiseadustes. Kinnipeetavatel on palju aega, kirjaoskajad veedavad seda kaevates. Meie läheneme sellele kohtute töökoormuse vaatevinklist. Erinevate protsessiseaduste kaardistamise läbi on vaja jõuda selgusele, kuidas edasi minna. Püstitame küsimuse eelkõige justiitsministri ees. Kui antakse võimalikult laialdane kaebamise võimalus, tuleb endale selgust

anda, mida see tähendab, koormuste osas nt. Arvestades loomulikult põhiseaduslikku kaebeõigust.

2. Kas KHN tõdeb, et seoses uute seaduste vastuvõtmisega, muudatustega protsessiseadustes, on lisandunud kohtutele hulgaliselt täiendavaid funktsioone, on juurde tulnud töömahtu, mida ei ole statistiliselt võimalik objektiivselt hinnata. Kohtute töömaht ei ole vähenenud, sisuline õigusemõistmine on lihtsustunud, uued funktsioonid võtavad kohtute töö ja aja ära, mille tulemusena täiendavat ressursi ei omata. Arutama peame, mida peaks tegema kohtunik ja mida see meie uus kohtnikuabi. Mitteotsustuslike sisuga toimingute andmine ametnikele, keda selleks volitatakse. Teema juurde tuleb tagasi tulla mõistlikult piisava aja pärast, kui on olemas ka vastav statistika. Täna on selge, et plahvatuslikult ressursi ei avane.

Sarapuu – järgmisel aastal saame seda juba arutada, märtsis.

Rask – 2005 sügisel tuleme statistika analüüsi juurde. Kohtute tööpiirkondade ühendamise juurde tulles - mis on uue kohtu postiaadress?

Sarapuu – aadresse võib olla mitu. Ida-Viru Maakohtus on praegu ka mitu aadressi. Ei juhtu ka midagi hullu, kui asi tuleb Jõhvi Kohtla-Järve asemel. Registreeritakse ja saadetakse õigesse kohta.

Rask – vaatame seda kodaniku, prokuröri, politseiniku pilguga. Olen veendunud, et peab olema üks aadress. See, et ta asub laiali, on kohtu sisemine korraldus. Kui Jõhvi, siis olgu Jõhvi.

Ligi – kodanik võib minna ükskõik, millisesse piirkonna kohtumajja. See on nagu Hansapangas, peakorterite aadress on üks, kontorid on igal pool.

Rask – sain vastuse, et on üks postiaadress ja üks vastutav struktuur – kantselei, kes hoolitseb, et see bürokraatia toimiks.

Särgava – Rakvere, Jõhvi, Narva – kas kohapeal on kõik kohtunikud võrdse liini peal, või on nende hulgas kohapeal juhtkohtunik. Kui kodanik astub sisse ja küsib, kes on pealik, kelle juurde pöörduda, kas ta saadetakse siis teise majja?

Ligi – esimehel on võimalus osakonda määrata juhtkohtunik, et oleks võimalik operatiivselt asja lahendada.

Särgava – kas juhtkohtuniku olemasolu sõltub ka kohtu suurusest?

Ligi – praegu sõltub kohtu esimehe suvast. Tal on võimalus määrata vanemkohtunik, aga ta ei pea seda tegema.

Rask – teeks otsustuse juhtkohtuniku nime osas. Kas jaoskonna esimees, esimehe asetäitja või midagi sellist.

Särgava, Kiviloo – siis esimehe asetäitja.

Rask – kas KHN on nõus, et juhtimismudelil tuleb asendada vastav termin. Leitagu sinna mida iganes – kas jaoskonna ülem, jaoskonna esimees.

Kiviloo – jaoskonna esimees.

Sarapuu – võtsime prokuratuuri järgi, seal on vanemprokurör. Meie ei vaidle vastu, et nimetust vahetada.

Rask – peaks seadusega reguleerima, et peab olema vastutav kohtunik, et selle määramine ei oleks esimehe suva.

Sarapuu – iseenesest võib olla imelik, kui on kaks kohtunikku ja üks neist on asetäitja, kes juhib enast ja teist kohtunikku.

Rask – siis peaks mingi diskretsioon olema, aga ei saa panna seda esimehe suvaks.

Seppik – aga mis siis katki on, kui on selline kohtunik olemas?

Rask – kas võime öelda, et KHN on seisukohal, et juhtimisstruktuur peab olema selline, et kohtul on esimees ja asetäitjad tema struktuuriüksustes.

Amann – igas kohtu osakonnas peab olema võimalik saada kogu teenust.

Siigur – praegu on ka kohtuid mitmes kohas ja pole vajadust olnud nimetada asetäitjat.

Särgava – meil on majad lähestikku, aga leidsime, et operatiivsuse mõttes peaks ka Kentmanni majas olema kohtunik, kes tegeleks vajadusel kodanikega.

Rask – kodanikke ei tohi jooksutada. Kõik struktuuriüksused, mis kannavad silti „kohus“ peavad suutma asja ise ära lahendada.

Sarapuu – põhimõtteliselt ei tohi olla nii, et kodanik saab oma probleemi lahendada nii, et ta on suutnud ennast organiseerida kohtuniku või kõrgema kohtuniku kabinetti. Probleemi lahendamine ei tohi sõltuda sellest, kas teda võttis vastu kohtunik X või kohtunik Y.

Kiviloo – kodanikule on tähtis saada ülemuse jutule.

Rask – kodaniku jaoks ei ole vahet, kas tegu on õigusemõistmise või administratiivse küsimusega.

Kiviloo – kodanike aspektist peab olema juhtiv kohtunik. Kui kohtud asuvad eri linnades, peab ta kirjutama kirja või minema teise linna asja lahendama. Kodanik peab saama oma muret kurta ja tema jaoks peab olema vastutav isik, mitte suvaline kohtunik.

Sarapuu – kohtu esimees ise otsustab, kui palju tal abilisi kuskil on.

Amann – kas on mõeldud ka lahutada riigihaldamine kohtumõistmisest? Moodustada JM osakonnad eraldi, et kinnistusosakonnad ja muud sellised ei ole kohtu all?

Sarapuu – faktiliselt on lahutatud. Asjadega, millega varem tegeles kohtu esimees, ta enam ei tegele. Tulevikus saab olema ka neli kinnistusosakonda, registreid juba on praegu neli. Ei ole välistatud, et mingi hetk võib juhtuda nii, et osakonnad lahutatakse kohtutest, aga see sõltub ka poliitilisest tahtest. On täiesti võimalik pidada kinnistusosakonda ja registreid eraldi kohtutest.

Rask – õigusemõistmise autoriteet sõltub täna paljuski sõnast „kohus“. Kogu pahameel, mis tekib kinnistusosakondades ja registrites kandub üle ka õigusemõistmisele.

Kiviloo – selle peaks juba tähelepanu alla võtma. Küsimus ei ole selles, kas nad on ühes majas, vaid miks nad peavad kohtu all olema. Kas selle reformi raames ei saa seda küsimust lahendada?

Ligi – lahkulöömise tulemusel paindlikkus väheneks. Kantseleistruktuuris – kantseleid teenindavad ka osaliselt osakondi. Alati ei ole koormust täiskoha jaoks, kui on kohtusekretär poole koormusega ja registris sekretär poole koormusega, siis võiks seda funktsiooni täita üks inimene.

Rask – hea näide on Pärnu kohtust. Kõikide osakondade sekretärid töötavad ühes kabinetis. Kodanik saab ühes kohas oma asjad aetud.

JM-s pole langetatud lahku löömise otsust ja see pole ka ette valmistatud.

Kiviloo – aga kas me ei annaks suuniseid lahendada selle reformi käigus need küsimused ära?

Laarmaa – kui süsteem praegu töötab ja ma tean, et suured vaidlused on vaieldud, siis on tegelikult suudetud kohus päris stabiilseks teha. Kui meil on mure kohtureformiga, siis me ei saa seda ka sinna toppida. Me ei saaks sellega hakkama. Asutused töötavad praegu täiesti korralikult. Kantselei. Kes sinna kuulub?

Ligi – kantselei juhataja, kohtusekretärid, arhivaarid, tõlgid. Kantseleid jäävad alles kohtute juurde. Sama teenuse pakett säilib kodaniku jaoks.

Särgava – kriminaalkantselei, tsiviilkantselei, üldkantselei on suurtes kohtutes, väikestes on see kõik üks kantselei.

Laarmaa – aga see „Ida“ nimetuse osana?

Rask – mul sama küsimus. Miks ida. Paneks kohtutele konkreetsete linnade nimed.

Kiviloo – aga Viru Maakohus

Ligi – mis oleks siis Lääne Maakohtu nimi?

Rask – Pärnu.

Ligi – Viru on väga hea nimi. Aga linnanimi on natuke eksitav.

Kiviloo – postiaadressi järgi nimi panna.

Rask – eksitav on niikaua, kuni ta paika loksud. Ettepanek asendada kohtute nimed konkreetsete Eesti kohanimedega.

Rask – Pärnu Maakohtu Haapsalu jaoskond kõlab ju oluliselt paremini. KHN avaldab valmisolekut jätkata seda vaidlust edaspidi. Uusi asju pole vaja välja mõelda. Pakume alternatiividena nimed valitsusele välja. Kui valitsus vaidleb, siis Riigikohtu põhiseaduslikkuse komisjon võtab asja ette ja pakub vaidluse Riigikogus.

Seppik – kas jaoskonna juhil on mingi distsiplinaarvõim ülejäänud kohtunike suhtes,

Siigur – praeguses eelnõu tekstis jaoskonna juhil ei ole eraldi distsiplinaarvõimu, aga on õigus nõuda selgitusi kohtunikelt.

Rask – ükski juht ei saa olla ilma käsu- ja distsiplinaarvõimuta. Peab olema kasvõi delegatsiooninorm.

Sarapuu – kohtuasutuse juht on ikkagi kohtu esimees. Kui kõigile see võim anda, muutub asi kaootiliseks.

Rask – kohtu juht omab võimutäiust nendes küsimustes ja teistel on niipalju, kui tema delegeerib.

Siigur – „omal algatusel“ ongi sellepärast sees, kui kodanik talle tuleb kurtma.

Kiviloo – asetäitja peaks edastama kogutud materjalid esimehele, kes otsustab, mis edasi saab. Vastasel juhul võib kohapealne asetäitja hakata asju kinni mätsima.

Rask – oleneb kui suure esimehe me teeme. Sellest oleneb, mismoodi delegeeritakse asjad. Esimees peab tagama koostöö prokuratuuriga, politseiga. Ta peab kõige eest vastutuse võtma.

Sarapuu – määravaks ei saa olla regulatsioon, vaid see, milline inimene esimeheks saab.

Rask – esimees peab jagama asju. Tekivad intriigid jaoskondade vahel.

Ligi – asjade jagamine on üldkogu otsustada.

Sarapuu – küsimus oli selles, kas jaoskonna juht võib omal algatusel koguda materjale või peab ta selleks käsu saama.

Kiviloo – jaoskonna juht peab olema see, kes teeb ettevalmistava töö ja esimees on see, kes otsustab.

Sarapuu – seda ju praegune redaktsioon lubabki.

Seppik – kodanik kaebab kõikidel aadressidel ja keegi ei tea, kes peaks tegelema asjaga. Kohtu esimees ei teagi, kui palju tema nüüd otsustama peab. Esimehed ei tea, mida asjaga peale hakata.

Rask – arvestades piirkonna eripära, siis see kohapealne kohtunikkond teab kõige paremini, kuidas seal õigust kohaldada.

Särgava – meie piirkonnas on küll olnud, et kui tuleb kaebus minule ja Kartaule, siis meie alati räägime läbi, kui on seletused võetud, et kas siis algatame distsiplinaarmenetluse või mida teha. Samuti oli Uno Lõhmusega. Olime alati asjadega kursis. Ma arvan, et võiks olla nii, et asetäitjal on õigus nõuda kohapeal kohtunikult selgitust, kuid otsustamise õigus distsiplinaarasja osas jääb maakohtu esimehe kompetentsi. Selgitusi peab saama kindlasti kohapeal nõuda. Ning ka omapoolne seisukoht asjale lisaks.

Rask – distsiplinaarvõim ja –vastutus on vaid väike killuke, aga selle edasiarendus võiks olla eelnõus sees. Ringkonnakohtu esimehel peab olema võimalik asi saata tagasi seisukoha kujundamiseks enne distsiplinaarasja algatamise otsustamist.

Seppik – järsku saaks seda nii sätestada, et distsiplinaarmenetlus algab sellest kõige alamast kohtust, kuhu kaevatud on. Astmelisus peab olema. Ringkonnakohtu esimees saab vastata, et ma hoian asjal silma peal, aga asja lahendab esimese astme kohtu esimees.

Rask – juhtimisahelas on distsiplinaarvõim üks instrument, kas ringkonnakohtu üldse enam vajalik seal sellisena. Esimese astme kohtu esimees peaks olema võimeline asjad lahendada, ringkonnal on protsessuaalne järg. Oleks mõistlik ringkonnakohtunikelt üldse see õigus ära võtta. Kodaniku jaoks peab mingi nutumüür olema.

Laarmaa – ringkonnakohtu esimehel peaks olema ringkonna kohtunike üle distsiplinaarvõim.

KOKKUVÕTE

Rask – juhtimise aspektis on midagi selgeks saanud, rohkem see KHN poolt enam takistuseks ei ole, võib edasi minna. Tööjaotuse ja kantselei juurde tuleme.

Amann – koormust reguleeritakse asjade jaotamisega. Millele põhineb see koormuse jaotus. Kas esmane on see, et asi läheb kohtuniku juurde, või kohtunik sõidab asja juurde? Kui kohtunikul on mitu asja ja ta saab nt viit asja lahendada ühes kohas, aga need tulevad erineval ajal. Mis saab siis menetlustähtaegadest?

Ligi – eeldus on see, et menetlusosalised ei reisi. Reisib vajadusel kohtunik. Kuid nagu graafikutest on näha, on reisimist minimaalselt. Kuidas reisimist kõige optimaalsemalt korraldada? See toob kaasa kulusid. Kui leppida kokku, et nt Rakvere kohtunik arutab 50 Jõhvi kriminaalasja, siis kogutakse nt 10 asja, mis korraga sisse on tulnud, olles enne kokku leppinud, et need on lihtmenetluse asjad. Kui asjad koos sisse tulevad, siis saab neid ka ühel ajal arutada. Tulevikus saab selgelt vaadata, kui palju millisesse kohtusse teatud asju sisse tuleb. Tulevikus on kohtu töö selles osas võimalikult paindlik.

Laarmaa – kui on nii tugev spetsialiseerumine, ja te annate valiku, millele spetsialiseeruda, siis ei ole ju paindlikkust. Kui asi tuleb kohtusse sisse, siis kohtunik saab selle täiesti juhuslikult. Aga teie süsteemi järgi saab 10 lihtmenetluse asja üks kohtunik. Üldkogu võib otsustada, et nt 20 asja läheb teise kohtusse.

Ligi – üldkogu otsus tööjaotusplaani kohta – KHN peaks kehtestama teatud juhtnöörid, et ei tekiks olukorda, kus ei jõuta kokkuleppele. Mis puutub juhuslikku jagamisse, siis ega see praegu ka väga juhuslik ei ole. Saaremaal lahendab kriminaalasju üks teatud kohtunik. Pigem ongi võimalik samade asjade suunamisega suurema arvu kohtunike vahel juhuslikkust paremini rakendada. Kui see realselt tööle hakkab, siis juhuslikkus hakkab tööle.

Särgava – ei ole nõus, et koormuse jaotamiseks saab võtta eelmise aasta näitajad. Sellel aastal võis ju Rakveres olla suur koormus, aga järgmisel aastal võib olla Jõhvis suur koormus. Üldkogu peab tegema tööjaotusplaani, esimees peab teadma, kuidas jagunes kolme esimese kuu jooksul koormus ning peale seda jagada asju nt Jõhvi kohtunikele. Esimees peab kogu aeg pilku peal hoidma ning asja jooksvalt reguleerida. Ette määrata ei saa.

Ligi – nõus, nii ma seda ette kujutasingi.

Sarapuu – reageerimine võtab praegu kaua aega.

Laarmaa – peaks olema üks ühtne süsteem – kõik selle maakonna asjad peavad olema ühtselt numereeritud. Kui kuskil on rohkem ja kuskil on vähem, siis programm jagab selle sinna, kus on vähem. Siis on tagatud juhuslikkuse printsiip. Asja peaks paika panema arvutiprogrammiga.

Sarapuu – programm tuleb niikuinii. Kui me hakkaksime portsu kaupa jagama laiali, mitte arvestades, kust asi pärit on, siis peaksime hakkama kohtunikke füüsiliselt liigutama. Ei ole mõeldav kõiki kohtunikke reisima panna.

Seppik – asjade jaotamine ja tööjaotusplaani on nii tihedalt läbipõimunud, et üht küsimust ei ole võimalik teiseta arutada. Tööjaotusplaani tuleb kehtestada aastaks ette ning aasta kestel võib seda muuta üksnes mõjuval põhjusel. Seega ei saa aasta kestel lihtsalt mingit hulka asju ühelt kohtunikult ära

võtta ja teisele lahendamiseks anda, see oleks seaduses sätestatud töö jaotamise põhimõtetega vastuolus. Kohtu esimees ei saa seda üldse teha, sest tööjaotusplaani kehtestamine on kohtu üldkogu pädevuses, see ei ole aga niisugune kogu, kes kogu aeg koos käiks, et asju jooksvalt otsustada. Ma ei saanudki aru, kas peeti silmas seda, et on juba ette teada, kui palju ühe jaoskonna asju tuleks teisele jaoskonnale jagada, või tuleb seda otsustada jooksvalt, kui selgub, et ühes jaoskonnas on rohkem tööd, kui teises.

Kirs – Asi tuleks samal päeval ära teha, et lihtmenetlus oleks operatiivne. Seetõttu neid asju liigutada kohtunike vahel on keeruline.

Ligi – on võimalik koormust ühtlustada ka vaid tsiviilasjade jagamise teel.

Mis puutub üldkogu kokkukäimisse. Mis on see erakordne juhtum, mis tingiks üldkogu kokkukutsumise – kui see on lapsehoolduspuhkus või kohtunikukoha ajutine vakantsus? Oluline on see, millise sündmuse ilmnemisel toimub koormuse muutus. Koormuse kasv teises piirkonnas on põhjus, miks tuleb üldkogu kokku asja otsustama. Esimees ei ole see, kes otsustab, vaid tema jälgib olukorda. 5% ei ole nii suur vahe, et üldkogu kokku kutsuda, aga suurem protsent on. Seda ei pea tegema iga kuu ega mingite väikeste kõikumiste tõttu, aga esimees näeb, kuidas asjad on jagatud. Kui nt kuue kuu möödudes selgub, et Rakvere kohtunikel on vähe asju, siis saab kokku leppida, et Jõhvi asju jagatakse Rakvere kohtunikele.

Rask – unustame mudeli korraks ära. Tegemist on ühe kohtualluvuspiirkonnaga. Tegelikult see asjade jaotus käib kohtute kaupa tulenevalt spetsiifikast. Need on geograafilised punktid, mitte enam protsessuaalses mõttes kohtualluvuskohad. Jaoskondi on tarvis töökorralduseks. Istungit peetakse kohas, kus on kohtunik. Kohtunik ei hakka iialgi reisima, ta leiab tuhat põhjust, miks ta oma kabinetis lahkuda ei saa. Asi oleks oluliselt lihtsam, kui loobume jaoskondadest.

Seppik – me peame arvestama, et kohtunikud on erinevates piirkondades. Peame arvestama ka sellega, kus kohtunik töötab ja kus on protsessiosalised.

Rask – kui räägime, et kohtunikud, kes on Virumaal, võtab vastutuse selle eest, et asjad on tehtud, ei teki neil omavahel juttu, et teil on koormus suur ja te ei jõua, jagame omavahel.

Seppik – põhimõtteliselt kui jagada piirkonnas asju võrdset, siis hakkavad ikkagi reisima kodanikud, mitte kohtunikud.

Särgava – kui asume seisukohale, et menetlusosalised ei sõida, siis peame arvestama, et mingis piiris ikkagi sõidavad kohtunikud. Kui leiame, et Võru inimesed ei sõida Põlvasse, siis Põlva kohtunik peab minema Võrru.

Kiviloo – ma ei näe põhust, miks halduses ei saa jagada asju nii, et igale jaoskonnale oma asjad ja kui teises jaoskonnas on rohkem asju, siis uusi hakata jagama vähem koormatud jaoskonnale, kuni asjad võrdsustuvad.

Kiidjärv – see ongi kohtunike vahel jaotamine. Inimene ei pruugi olla nõus sellega, et tema asi läheb teise kohtusse.

Kiviloo – kodanik ei sõida. Kohtunik sõidab.

Rask – taotleme tegelikult kohtunikevahelist võrdset tööjaotust. Tegelikult kohtunik peab saama tööd teha oma töökeskkonnas. Seal on tema arvuti, kabinet, töövahendid. Mingi väikese osa puhul tuleb otsustada, kas protsessiosalised sõidavad kuhugi või teeb seda kohtunik. Programm peab arvestama kohtunikevahelist võrdset tööjaotust.

Laarmaa – võib-olla tõesti võtaks eelmise aasta koormuse ja selle tulemusel otsustame, et kui Jõhvis oli selline koormus Rakveres teine – siis saab juba eeldada, et Rakvere kohtunikud hakkavad Jõhvi sõitma.

Särgava – spetsialiseerumist saab otsustada vaid kohtu üldkogu ja seda ette kirjutada ei saa.

Seppik – ei ole erakordne sündmus, et jaoskondade vahel on erinev töökoormus.

Särgava – mina ei näe küll midagi erilist selles, et üldkogu kokku kutsuda, kui septembris selgub erinev koormus.

Sarapuu – Märts rääkis, et oleme pannud ise piiri. Statistikat ja tööjaotust saab üle vaadata ka nt aprillis või oktoobris, seda ei pea tingimata jaanuaris tegema.

Siigur – jaoskonna mõte oligi see, et jaoskond funktsioneerib vaid istungi toimumise kohana.

Ligi – aga tal on ka see garantii, et kohtunikul on üks koht, kus ta püsivalt töötab. Kui kohtunik isegi käib teises jaoskonnas kohut mõistmas, siis oleks tal ikkagi kodujaoskond olemas.

Kiviloo – võrdsest koormusest räägime ühe kohtu piirkonna sees, aga oleme tähelepanuta jätnud, kuidas saab olema koormus erinevate kohtupiirkondade vahel.

Rask – paneme prioriteetid paika –

1. võrdne tööjaotus;
2. kohtuniku asukoht;
3. protsessiosalise asukoht.

Eelnõus tulekski kirjutada, et kohtunik mõistab õigust selles, teises või kolmandas linnas. Kohtuniku töökoht on kübeke tähtsam kui protsessiosaliste asukoht. Asja jagamine peab minema järgmisesse lähimasse jaoskonda kohtupiirkonnas.

Särgava – ja siis läheb Narva protsessiosaline Jõhvi.

Sarapuu – valik oli pigem selline, et menetlusosalised ei pea minema Jõhvi, kui nad seda ise ei taha.

Rask – nt Illuka valla elanikul ei ole vahet, kas minna Narva või Jõhvi, sest mõlemad samakaugel. Kohtualluvus on Viru, aga printsiip on selles, et lähim kohus lahendab.

Laarmaa – ei ole normaalne, et inimesel ei ole valikuvõimalust, kui kohtul töökoormus on suur ja tema asi läheb teise jaoskonda.

Särgava – peab olema üks printsiip – kas liiguvad kohtunikud või protsessiosalistes.

Seppik – kohtud on ikkagi ju kodaniku jaoks. Kohtu töö tuleb korraldada nii, et kodanik ei pea ebamõistlikult liikuma.

Rask – tulemus on see, et tähtsaim printsiip on, et kodanik peab geograafiliselt kõige lähemas õigusemõistmise kohas oma asjad ära lahendada saama. Vajadusel kohtunik läheb mõistab õigust kodanikule kõige lähemas õigusemõistmise kohas. Selles osas on kokkulepe olemas. Otsus tuleb kohtu piirkonna poolt, seal ei ole tarvis märkida jaoskonda, kus seda tehti. Jaoskond on vaid õiguse mõistmise koht. Kohtu pitsat ei tule jaoskonnast, vaid üldpitsatina. Silt ei ole mingi Viru Narva jaoskond, vaid Viru kohus. Postiaadress on ühes kohas.

Sarapuu – kohtuotsust tõesti jaoskonna nimel ei tee.

Rask – mida vähem me seda asukohta rõhutame, seda parem.

Laarmaa – Riigikohus ainult märgib, et arutas Tartus, sellel ja teisel kuupäeval.

Rask – asukoht ei anna õigusemõistmise seisukohast midagi.

Laarmaa – siis tuleb järgmine küsimus – kui on otsus Tartu Maakohtu nimel, kuhu me siis apellatsiooni saadame?

Rask – kõik kantseleid võtavad kõiki piirkonna dokumente vastu.

Laarmaa – aga samas võib ju kirjutada, et asja arutati Võrus, siis saab ka apellatsiooni Võrru saata.

Ligi – saab, ja saab ka Põlvasse saata.

Rask – kas KHN-l on ettepanek, et eelnõust kirjutatakse välja jaoskonnalik ideoloogia, jaotus ja piirduktakse põhimõtetega, et isik peab õigusemõistmise kätte saama geograafiliselt kõige lähemast punktist ning jaoskond on õigusemõistmise koht.

Seppik – me ei saa enne nõusolekut anda, kui me ei tea, kuidas seda sõnastatakse.

Rask – protsessuaalne pool erineb administratiivsest poolest. Kodanikke ei huvita, kuidas kantselei töötab, aga struktuur peab olema, et see kantselei töötaks.

Sarapuu – aga kas praegune sõnastus juba laias laastus seda ideoloogiat ei kannu. Seal on idee sees, et kodanik saab oma lähimas kohtus asja arutatud.

Rask – võtame § 10¹ – selgelt on siin ju jaoskonnalik ideoloogia. Suure kohtu tööpiirkond on geograafilises mõttes jagatud jaoskondadeks. Kui seda jaoskonnalist jaotust ei ole, on vaid geograafiline lähispunkt, siis ei oleks jaoskonnastumist.

Siigur – aga siis tekiks küsimus, milline kohus on kõige lähemal.

Ligi – samas võib lähim sõltuda ka transpordist.

Siigur – kas probleem laheneb praeguse sõnastuse juures, kui mõiste „kohtu jaoskond“ asemel kasutatakse sõna „kohtumaja“? Kas see aitaks, kui oleks maja, kus on oma teeninduspiirkond.

Rask – kas selles osas oleme üksmeeles, et jaoskonnalisest mõttelaadist tuleb lahti saada?

Seppik – kui põlvalane läheb Tartu jaoskonda, siis kumma piirkonna asi see on?

Särgava – on olemas üks kantselei juhataja, üks kantseleisüsteem, kus kantselei juhataja näeb, et Võrus arutatud asja peale esitati apellatsioon Põlvas. Seega on apellatsioon esitatud.

Laarmaa – tulevikus esitatakse tsiviilis apellatsioon otse ringkonda, siis kaob see probleem ära.

Kirs – tuleb paika panna, milline on lähim kohtumaja.

Siigur – sellepärast ongi toodud sisse kohtumaja teeninduspiirkond. Need ja need vallad on Tartu kohtumaja teeninduspiirkonnas. Võetakse sama loogikaga kohtualluvusest.

Rask – kumb on tähtsam – kas piirkonnast kinnipidamine või kohtuniku võrdne koormus?

Siigur – piirkonnast kinnipidamine ei ole tähtsam. Maja, kus seda istuma hakatakse käib teeninduspiirkonna järgi. Kohtuasjad jagatakse ikkagi kohtunike vahel, mitte maja vahel. Maksimaalselt palju asju arutavad need kohtunikud, kes resideeruvad kohtumajas, kus asi arutusele tuleb.

Kiviloo – kui on üks kohus, siis ei ole seda, et keegi kedagi abistab. Kui me oleme ühes kohtus, siis lahendavad kõik võrdselt asju.

Sarapuu – Tehniline personal hoolitseb toimikute, kutsete, saalide ettevalmistamise ja muu taolise asja eest.

Särgava – lõppkokkuvõttes kohtuasi, mis läks Narva kohtumajja, jääb lõpuks Narva kohtumajja?

Ligi – täpselt nii.

Särgava – kui Narva ametnikud valmistavad asja ette, kas selleks läheb toimik Narva tagasi?

Ligi – kuna me eeldame, et suur osa infovahetust hakkab toimuma elektrooniliselt, siis ei ole asja liikumine niivõrd füüsiline kui tundub. Füüsiline toimik liigub vastavalt vajadusele.

Särgava – kui Narvast algas asi, toimik on Rakveres kohtuniku käes, kodanik astub Narva majja sisse ja nõuab tutvumist. Kas toimik kihutab Narva tagasi?

Ligi – jah, lepatakse kokku, et toimik tuleb ülehommel Narva, tulge palun siis kell 12.00.

Kiviloo – kas see siis tähendab, et kohtunik näeb toimikut, annab juhised ja siis järgmine kord näeb alles toimikut enne istungit.

Ligi – kohtunik näeb toimikut siis, kui tal seda vaja on. Kui tahab saada enne istungit ja koos sellega sõita, siis nii see toimubki.

Seppik – toimik siis sõidab pidevalt ringi?

Ligi – jah, kui see on vajalik.

Sarapuu – prokuratuur hakkab kahe aasta jooksul oma materjale skaneerima.

Kirs – kohtunik ei näe enne toimikut, kui prokuratuur selle kohtusse saadab.

Rask – mudel on hea ja kõik asjad töötavad, aga tekib küsimus – kellelgi jääb laps haigeiks vms. Siiani kohtunik vastutab toimiku eest. Kui toimik sõidab ühest kohast teise, ja meie haldussuutlikkus on nagu praegu, siis tuleb oluliselt tõsta kohtu esimehe administratiivset võimekust.

Sarapuu – aga toimikud liiguvad pidevalt praegu ju kohtuastmete vahel.

Ligi – toimik ei ole kogu aeg kohtuniku käes, vaid nt istungisekretäri. Kohtunik ei teagi, kus toimik parasjagu asub.

Rask – praegu kohtunik vastutab toimiku eest. Ideaalmudel ei loe kuskilt välja, millisel etapil kes vastutab tähtaegadega seotud protseduuride tegemise eest. Kui kõik väga hästi, siis toimub.

Sarapuu – praegu ongi üheks probleemiks see, et me ootame kohtunikult liiga palju tema administratiivsete võimete osas. Kui toimik liigub ühest majast teise, on vastutus direktori ja alamate ametnike vastutusel kuni kantselei juhatajani välja. Toimikuga tutvumiseks tuleb teha broneerimissüsteem. Tehakse nimekiri toimikutest, mis läks teise majja. Toimiku liikumises näeme seda probleemi, mida tegelikult ei tohiks olla. Dokumendid võivad ära kaduda ka arhiivist, kohtuniku kabinetist. Aga 99% juhtudel nad ei lähe kaduma.

Särgava – see on tegelikult probleem. Kohtunik vastutab, et toimikus oleks 10 lk säilinud, aga kui toimik tuleb Rakverest tagasi ja seitsmendat lehte ei ole, siis vastutab ju kohtunik. Peame selle muudmoodi sätestama.

Siigur – vastutus praegu ka nii kindel ei ole. Mäletame ju juhtumit Gadallaga.

Ligi – kohtunik annab juhised koos toimikuga ära. Reaalselt sellel hetkel tema vastutus lõpeb ja hakkab ametnike vastutus. Praegu üritame hakata tegema pilootprojekti, mille raames suureneb oluliselt ametnike vastutus asja menetluse käigus. Nad täidavad kohtuniku korraldusi. Kui nad toimiku saavad, siis lõpeb ka kohtuniku vastutus.

Laarmaa – kes otsustab menetluse võtmise kümne päeva jooksul? Kui asi ei lõpe tagaseljaotsusega, siis on eelistungid. Kus toimub eelistung?

Ligi – eelistungi ja põhiistungi toimumised on sarnased.

Laarmaa – kui eelistungist ei saa edasi minna põhiistungiks, siis kas toimik jääb Narva ja kohtunik läheb Rakverre?

Kiviloo – puuduste kõrvaldamine pole ainuke asi, millega tuleb kohe tegeleda, on ka esmane õiguskaits. Kas need asjad otsustatakse enne menetleva kohtunikuta või muudetakse kohtuametnike pädevust? Puuduste kõrvaldamine võiks tõesti olla konsultandi allkirjaga. Määrus ei tohiks olla Narva kohtuniku allkirjaga, kelle koormus ju ei väheneks, ta peab hakkama teise kohtuniku tööd tegema.

Ligi – otsustab ikka Rakvere kohtunik.

Kiidjärv – hagi tagamine lükkub kaugemale. Või siis on igas kohtus valvekohtunik.

Sarapuu – saab teha asju nii, et see oleks mõistlik. Pärast seda, kui esimesed toimingud on tehtud, jagatakse asi Rakvere kohtuniku kätte. Toimiku liikumisest. Võib-olla on odavam teha toimikutest koopia. Võib-olla üksikud asjad on väga paksud.

Kiviloo – esmased toimingud tehakse ja siis saadetakse edasi, aga esmane õiguskaits tuleb teha ka siis, kui on puudused.

Rask – ma ei tea siiani, mismoodi töötab JM kantselei, ma ei tahagi seda teada. Ma teadsin, et ta töötab. Kui oli vaja midagi teada, siis küsisin isikult, kes pidi seda teadma une pealt. Samuti nagu praegune asi nõuab väga täpset vastutust. Praegu vastutab kohtunik. Väga õige on vabastada kohtunik nendest ülesannetest, mida kõrgpalgaline maksumaksja poolt palka maksev ametnik tegema ei peaks. Kas see on see mõte?

Siigur – täpselt.

Rask – töö peab olema tehtud. Praegu on kohtunike hirm see, et töö peab olema tehtud, aga ei ole. Katsuks edasi minna nii – üldmudel on meile tutvustatud, võtame selle teadmiseks. Büroomudeli piloodi tulemused huvitavad KHNI igal etapil.

Kiidjärv – kui tuleb taotlus, siis saab selle ju ka kohtunikule elektrooniliselt saata. Ja kohtunik ütleb, kas annab loa või mitte.

Amann – miks Rakvere ametnik ei või saali broneerida ja kutseid saata?

Rask – kas KHN on seisukohal, et mõistlik on siduda ametnikkond asja arutava kohtunikuga?

Kiidjärv – mida vähem ma tean, kuidas asi liigub, seda paremini ma tean oma asju. Mind ei huvita, kus asi on. Tõmban linnukese ja peale seda mind ei huvita, kuidas kantselei selle välja saadab.

Rask – mina ei kujuta ette, et ma peaksin igas detailis orienteeruma. Nagu Riigikohtuski, ma ei taha kogu kirjavahetust näha. Kantseleis on isikud, kes teavad, kuhu asjad minema peavad. Kui mina tunnen mingil haiglasel põhjusel huvi, siis ma küsin asja.

Sarapuu – meil on Tallinna Linnakohtus intervjuud, sealt selgus, et kõik kohtunikud on rahul oma sekretäri ja kõik sekretärid olid rahul oma kohtunikuga. Sellest saab järeldada, et 99% läheb kõik õigesti ja 1 % võib asju minna ka praegu vales.

Käisime Soomes ja nägime seal, et kohtu esimehe määrata on, palju ta oma kohtuametnikke usaldab. Tema sai määrata ametnikule maksekäsu allkirjastamise õiguse. Mõnel pool tegi seda kohtunik, mõnel pool ametnik. Ega toimiku julgeolek pole rohkem tagatud kohtuniku juures kui kõrvalkabinetis sekretäri juures. Idee on vabastada kohtunik liigsest tööst. Kirjavahetusest ja muust sellisest.

Kiviloo – täpselt nii ning ka puuduste kõrvaldamine peaks olema kohtunikult ära võetud ning ka riigi õigusabi määramine.

Rask – homsed teemad – kohtnikuabi ja konsultant, nende pädevus, õigused ja kohustused. Milline peab olema kohtuniku enda puhaskond?

Kiviloo – väga oluline on paika panna, millega tegeleb kohtunik ja millega abipersonal. See annab ju võimalused esitada kindlad nõuded õiguslasele personalile ning annab õiguse neile nõuda ka väärilist tasu.

Sarapuu – konsultantidel on võimalik vahet teha – kellel on õigus allkirjastada ja välja saata puuduste kõrvaldamise määrusi.

Seppik – kuidas asjad registreeritakse? Kus asjad avatakse? Kas sellest tulenevalt on asjade liikumine ette nähtud? Kes otsustab, kellele asi läheb?

Ligi – registreeritakse seal, kuhu esitatakse. Seal avatakse ka toimik, seal otsustatakse ka asja arutamise koht.

Kiidjärv – ikkagi ühtne süsteem on? Kas see on ühe kohtu piires või üle terve Eesti?

Ligi – registreerimise süsteem on ikka ühe kohtu piires.

Siigur – konkreetsele kohtunikule Rakvere kohtumajas suunatakse, mitte majja endasse.

Seppik – kas registreeriv ametnik teeb otsuse, kes asja saab?

Särgava – arvuti annab kohtuniku, aga muidu ametnik jah.

Sarapuu – infosüsteem pakub välja nime, ametnik kas kinnitab selle või mitte.

Rask – Äkki püüaksime homme kaardistada toimiku liikumise ohtusid ja praktikas tegutsevad kohtunikud saavad öelda, et nii ei lähe ja mis siis juhtub. Mida on JM KO võtnud ette, et sisustada meie homme tööpäev.

Sarapuu – Ei osanud ette aimata, kui palju mingi teema arutamine aega võtab. Tavaliselt tehakse teisel päeval kokkuvõtteid ja meil jäi paar spetsiifilist küsimust üles.

Rask – pakun veel ühe teema – mis elukas on see suure kohtu esimees. Kuidas ta ametisse nimetatakse, kuidas ametist tagandatakse, millised garantiid tal on, milline on palgatase, milline on asetäitja palgatase jne? Püüaks temast luua mingi visiooni. Tegu on ju „suure ülemusega“.

Kiviloo – lisatasu on ilus asi küll, aga juhtides nii suurt kohtuasutust ei ole mõeldav, et ta arutab võrdsest asju teiste kohtunikega.

Rask – peamegi arutama, mida me sellest kohtunikust tahame saada. Sellest kohtunikust tahame ikka tugevaid liidriomadusi ja administratiivvõimeid.

Siigur – arutaksime ka nende kohtunike üle, kellest saavad kohtumaja „karjajuhid“. Praeguses variandis on see, et võib neid nimetada, aga ei pruugi. See on seetõttu, et väikestes kohtutes ei taha alati keegi olla see juht. Ei olnud mõeldud, et see kohtunik saaks täiendavat tasu.

Kiviloo – ajurünnaku mõttes võiks sellest mõelda. Tuleb siis mõelda ka protseduuri, kuidas kohtumaja juhid paika saavad. Nad on sidepidajaks esimehega. Oluline on see, et kehtiks sama põhimõte, mis praegu kohtu esimeestel.

Laarmaa – paljudes kohtades ei ole enam haldusdirektoreid. Kuidas nendega saab?

Ligi – neli direktorit tekib. Ressurss, mis praegu kulub haldusdirektoritele palga maksmiseks jääb kohtu eelarvesse. Kohtu direktori ja esimehe ülesandeks on see raha ära jagada. Võimalik, et nad määra-

vad mingi haldusnimese sinna. Reformi eesmärk ei ole selles mõttes kokkuvõid, et hakkame kohtuametnikke koondama.

Seppik – me peaksime rääkima ka vähemuse kaitsest. Igas kohtumajas töötab grupp kohtunikke (endise maakohtu kohtunikud), kellel on mingid ühised huvid, mis ei pruugi kattuda nendega, mis on teises kohtumajas töötaval grupil. Tuleks läbi mõelda, kas on vaja mingeid sätteid, mis väiksemate gruppide huve suuremate eest kaitseksid. Piirkondliku kohtu üldkogus võib muidu juhtuda, et läbi surutakse need otsused, mis on kasulikud suuremale grupile (endise suurema maakohtu kohtunikele).

Rask – loeme tänase ürituse äärmiselt kordaläinuks ja täname ettekande tegijaid. Jõudsimme paljudes asjades ühistele arusaamadele.

01.10.2004

Lahkus Alar Kirs.

Algus kell 9.00

Lõpp kell 12.30

Rask – mitu inimest hakkab alluma kohtu esimehele

Ligi – Harjus 66 kohtunikku. Virus ja Tartus umbes 30, Läänes 24. Ametnikkonna osas on keerulisem, kokku on umbes 500 ametnikku, kui osakonnad välja võtta.

Särgava – Tallinnas on 164 ametnikku. Harjuga koos ca 200.

Siigur – laias laastus on suhe teistes kohtutes sama.

Ligi – teistes siis 100 ametnikku.

Rask – kas saame seletuskirja kirjutada, et hoiame administratsioonikulusid kokku?

Ligi – esimeeste vähenemisega hoiame juba palju kokku. 583000 on kokkuvõid lisatasu pealt.

Kiviloo – ühesugust lisatasu ei saa saada kohtu esimehed, kellel on 130 ametnikku ja kellel on alla 100.

Rask - ei ole päris õige ametike arvu järgi protsenti määrata. Kohtutes on erinevad struktuurid.

Sarapuu – võrreldes Harju piirkonnaga on teistes piirkondades kantseleisid rohkem. Abi küsimust ei ole vaja seadusega lahendada. See, et esimehel peab olema ülevaade ja uurima statistikat, ei pea olema tingimata esimehe enda tehtud, abi võib vabalt selliste asjadega tegeleda. Suurematel kohtutel kindlasti on abi olemas.

Amann – esimehe alluvuses olid kohtunikud ja õigusemõistmise ametnikud. Kantselei on direktori alluvuses. Kuhu siis see esimehe abi saab? Kas on lüli, milles kantselei abistab esimeest?

Sarapuu – kohtu esimees ei hakka korraldama kohtuniku tööd.

Ligi – kohtunik võiks tegeleda ainult õigusemõistmisega. Mitte kantseleiga. Siis ta ka ei vastuta selle eest. Kohtu esimehel on direktor, kes tegeleb kantseleiga.

Särgava – kohtunik pöördub kohtu esimehe poole, kui tal on probleem selliste asjadega.

Sarapuu – me oleme KHN-s varemgi struktuure arutanud. Seda saab KHN otsustada. Mina pole kuulnud, et oleks probleemi sellest, et kantselei allub direktorile.

Rask – kohtute seaduse § 76 lg 2 muutmise – palgalisad.

Kiviloo – kohtunike arvu vahemik võiks olla 15 – 30 ja üle selle oleks suurem lisatasu.

Siigur – võib tekkida probleem, kui me jätame diferentseerimisvõimaluse fikseerimata, siis kes nendes piirides otsustab?

Rask – teeme nagu praegu, et justiitsminister määrab koos KHN-ga.

Ligi – on võimalus maksta kuni 15 %. Ei pea kogu ulatuse saama.

Särgava – Harju kohus ei peaks jääma ühe esimehe asetäitjaga. Igas kohtumajas peaks olema asetäitja. Muidu on olukord, et majas, kus on kolm kohtunikku, on asetäitja ja kolmekümneses pole.

Rask – KHN on seda meelt, et igas õigusemõistmise paigas on esimehe asetäitja.

Särgava – Harju Maakohtus peaks olema kolm asetäitjat.

Rask – seadusesse ei saa kirjutada, aga meie veendumus on see, et arvestada tuleb kõikide kohtute eripäradega. Kas on tarvis seadusesse kirjutada, et esimehe koormus on väiksem?

Sarapuu – seadusesätte puudumine pole seda siiani takistanud. KHN võib ühe tööjaotuspõhimõttena välja tuua, et esimehe koormus peaks olema väiksem. Praegu pole veel vajadust tekkinud.

Rask – me ei anna kohtu esimehele eelist koormuse vähendamiseks, vaid keelame tal õigust mõista rohkem kui 50 % – psühholoogiline aspekt.

Kiviloo – palk on kohtunikutöö eest. Koormuse vähendamine ei tulene seadusest, arvestades, et palk on õigusemõistmise eest.

Särgava – üldkogu otsustab.

Kiviloo – see võib tekitada probleeme. Ta saab õigusemõistmise eest tasu ja esimeheks olemise eest lisatasu. Seadusest peaks tulenema luba koormuse vähendamiseks.

Särgava – peaks reguleerima. Nüüd, kui hakkavad otsustama viie-kuue erineva maja kohtunikud. Võib ju tekkida olukord, et viis maja hääletavad, et esimees peab täiskoormusega töötama.

Rask – kirjutame sisse, et esimehel ja asetäitjal on koormus x protsenti. Kas on vajalik see protsent sisse panna? Võib vähendada koormust arvestades kohtu esimehe töökoormuse ja muude faktoritega. KHN liikmed leiavad, et see on vajalik.

Laarmaa – me ei saa keelata, kui esimees leiab, et ta on võimekas ja lahendab rohkem.

Sarapuu – KHN-l on võimalus vajadusel sekkuda, mingid piirid paika panna. Nagu on klassifikaator lisatasude osas, võiks see olla ka koormuse osas. KHN-l võimalus selles osas seisukoht võtta, mitte kohustus.

Rask – milliseid mehhanisme tuleb rakendada esimehe paikapanemiseks. Kui siiani valiti, siis kas nüüd peab see olema seaduses täpsemalt lahti kirjutatud, või valitakse tuginedes sellele, kui Margus läheb sosistab kellelegi kõrva, kuni too nõus on. Ja kui keegi nõus ei ole, mis siis saab? Kas siis panakse KHN kaudu kohtunik esimeheks.

Kiidjärv – esimehe äraolekul asendab teda vanim kohtunik.

Seppik – vanim võib asendada, aga määrata teda ei saa.

Rask – keegi peab ju vastutuse võtma. Ei saa olla sellist asja, et oleme lõhkise küna ees.

Sarapuu – juhti on tihtipeale raske leida, sest kohapeal on suured probleemid. Tallinna Halduskohtuse oleks olnud lihtsam juhti leida, kui seal ei oleks selliseid probleeme. Lääne Maakohtus ei ole sellised kaelamurdvaid probleeme, mida peaks lahendama hakkama. Kui tulevikus ei ole sellise mastaa-biga probleeme, kui praegu, ei ole juhi leidmine raske.

Kiviloo – kui saab seaduse tasemel paika koormuse vähendamine ja lisatasud, siis eks see ka stimuleerib natuke.

Särgava – üldkogu arvamus peab raudselt sisse jääma.

Laarmaa – aga tuleb väljastpoolt uus kohtunik ja ta valitakse esimeheks, siis on ju ka lõhkine küna, sest inimesed ei tunne ju teda

Kiviloo – praegune regulatsioon ütleb, et nimetatakse, kuulates ära üldkogu. Ega üldkogu arvamus ei ole määrav alati.

Ligi – KHNi roll on ka seal.

Sarapuu – ma ei usu, et esimeeste leidmisega keeruliseks läheb.

Rask – kui te leiate, et see mehhanism, mis on pandud § 12, täna toimib, siis peab küsima, miks ta konkreetsetes kohtus ei toimi. Muidu seda teisiti reguleerima ei pea. Ametisse nimetamist me revideerime ei hakka. Vabastamine?

Kiviloo – kui KHN sisse jääb, siis pole ju vaja midagi muuta vabastamise osas.

Sarapuu – siis peame vaatama ka, kus on KHNi valulävi.

Kiviloo – kui õigusemõistmine toimib ja midagi olulist pole tegemata jäänud, siis me ei saa abstraktselt praegu mõelda, et kas anname nõusoleku või mitte. Igakordne kaasus tuleks lahendada eraldi.

Rask – kunagi ei saa ette heita, kui inimene täidab kõiki käsulaudu korralikult.

Kiviloo – seda suurem on vastutus nimetamisel. Teiseks ametiajaks valimise keeld ei ole põhjendatud. Miks ei võiks olla teist ametiaega veel, kui kõik toimib väga hästi ja inimene on initsiatiivikas.

Seppik – kohtunikele võiks anda veelkordselt võimaluse enne üldist pensioniiga pensionile minna, nagu niisugune võimalus kord rakendussättega juba anti. See oleks põhjendatud sellega, et kohture-formi ajal tuli korraka ametisse nimetada väga palju kohtunikke, kusjuures erilist konkurssi ei olnud. Nüüdseks on olukord muutunud. Kuna politseinikud saavad pensionile 50-aastaselt, siis võiks ka kohtunike kohta kehtida vanus 50 – 51. Muidugi ei tohiks kedagi sundida selles vanuses pensionile minema.

Rask – see on väga põhimõtteline küsimus. Soovime ministri arvamust selle kohta.

Sarapuu – ega me ei arva, et kõik vanad on rumalad. Inimeste raiskamine on saata inimesed pensionile 50-selt.

Kiviloo – mitte saata, vaid anda võimalus.

Rask – KHNis oli kaalumisel kohtunikukonna võimaliku noorendamise/kaasajastamise variandina, anda võimalus minna varem pensionile seaduses sätestatud tingimustel. Oleksime tänulikud, kui saaksime ministri kindlakäelise seisukoha sellest järgmises KHN-s.

Laarmaa – väljateenitud aastate pensioni piir tuua 30 aastalt nt 25 peale.

Kiviloo – Kas on õige staažinõuet vähendada, või peaks tegema seadusega ühekordse aktsiooni seoses reformiga?

Rask – vaja põhjalikult kaalutleda.

Seppik – esimeest paika pannes on ju teada, kui vana ta on.

Kiviloo – me võiksime võtta maha piirangu, et ei tohi olla kaks ametiaega järjest. Piirang ei ole mõistlik.

Rask – kuidas ministerium suhtub, kui me kirjutame, et ei tohi olla rohkem kui kaks ametiaega.

Ligi – kui räägime pensionist, siis see on üks sotsiaaltagataiste osa. Kui seda muutma hakata, siis see tõstatab ka muud küsimused. Ei tea, kas see oleks kasulik kohtunikele.

Rask – mina leian, et ei ole tark seda torkida. Siia tuleks 300 parandusettepanekut. Las see juurdub, vaatame, mis siis edasi saab. Küll aga tasub võtta kohtunike keskmine vanus ja vaadata, kuidas sellega lood on. Kohtunikud peavad olema ju noored ja väledad, et reisima hakata.

Sarapuu – me ei saa võtta seisukohta, et vanad kohtunikud on alaväärtuslikud.

Rask – kohtuniku sotisaaltagatise ei näpi. Ametisse nimetamise ja vabastamise korda ei muuda, välja arvatud see, et keeld on olla rohkem esimees kui kaks ametiaega. Tuleb võtta maha piirang, et eluajal võib olla vaid kord esimees.

Kiviloo – esimese astme staažitasu - mõned ei saa kunagi 15%, sest see oleks suurem kui teise astme kohtuniku ametipalk.

Rask – kohtunike puhul pole staažitasu tarvis, tal on muud tagatised. Ei ole päris kohane meede palgatõstmiseks. Kohtunikul ei ole võimalik teha karjääri alustades nooremkohtunikust ja jõudes riigikohtunikuni välja. Teen ettepaneku seda sätet mitte torkida.

Kiviloo – ainuke moodus stimuleerida pikaajalisi kohtunikke ongi see võimalus. Vastuolu on esimese löikega, mis lubab 15%, aga järgmine löik ütleb, et ei tohi olla rohkem kui teise astme kohtuniku ametipalk.

Siigur – kui eelnõu puhul avada suvaline diskussioon staažitasu kohta, siis tuleb mingi poliitiline jõud ja ütleb, et teeme sellega midagi ja võtavad siis selle hoopiski maha.

Rask – lepiks kokku, et KHN ei kujunda sotsiaalsete tagatiste osas seisukohta.

Amann – esimehe asetäitja olemasolu peaks olema seotud kohtunike arvuga. Mitte nii, et igas punktis on asetäitja.

Kiviloo – kas meil kahe kohtunikuga kohut üldse on?

Särgava – ei ole, kolmega on küll,

Sarapuu – tulevikus saab ka kahega olla.

Kiviloo – oleks ju naljakas määrata asetäitja nt Hiiu kohtusse.

Ligi – arvuga ei saaks seda siduda.

Amann – esimees võib ju igale kohtunikule anda volituse.

Särgava – kui nõ brigadiri pole, siis kõik arvavad, et keegi ei vastuta,

Kiviloo – kolme kohtuniku puhul võiks juba olla asetäitja.

Sarapuu – meie idee oli see, et kohtu esimees ise vaatab, palju tal asetäitjaid on.

Rask – see töö peab ka tasustatav olema.

Amann – aga see pole ju pidev tegevus.

Rask – kas KHN on seisukohal, et kohtu esimehe asetäitja administratiivne töö vajab eraldi tasustamise või mitte?

Kiviloo – mingil määral kindlasti. Koormust reguleerida pole vaja, aga mingi stimuleerimine peab olema.

Särgava – kui on suur kohtumaja, siis olgu see 5%.

Ligi – kolleegiumi esimees ju ka tegelikult ringkonnas midagi lisa ei saa.

Rask – kui kõik väga hästi sujub, siis ongi esimehe ja asetäitja töö hästi tehtud.

Sarapuu – kui on väike maja, siis on imelik maksta ühele kohtunikule lisatasu selle eest, et ta juhib teist kohtunikku.

Ligi – eelnõu vanemas versioonis sai asetäitja seitsmendast kohtunikust alates lisatasu 1%.

Sarapuu – Ega brigadir ju ei administreeri iga päev. Kohtunikul on oma asjad käes, ega esimees ei käi kogu aeg vaatamas, et mis toimub.

Kiviloo – Harju Maakohtus ei muutu see, et igasuguseid probleeme tuleb päevast päeva lahendada.

Sarapuu – asjade lahendamiseks ei pea saama brigadiri jutule. Lahendus on see, et need probleemid kaovad üldse ära.

Särgava – igasuguseid probleeme tekib ikkagi kogu aeg.

Sarapuu – ringkonna kolleegiumi esimehed ka lisatasu ei saa. Ega nemad ei suhtu ju oma töösse teistmoodi. Saab ju teha nii, et alla kuue kohtunikuga majas ei saa lisatasu.

Rask – kriteeriumid tuleb paika panna konkreetsetl. Kohtunike palk on seaduses määratud ja kirjas on, et rohkem ei saa, kui seadus ei luba. Aga kui me kohtunikust tahame administratiivülesannete täitjat teha, siis tuleb talle maksta.

Sarapuu – meie ei taha kohtu esimehest teha administratiivülesannete täitjat. Teie tahate.

Kiviloo – esimees ei saa sõita ühest linnast teise probleeme lahendama. Peab olema võimalus volitada kedagi teist.

Ligi – kohtunike palk antakse kohtutele alla kroonise täpsusega, nn ülejääki kohtutes pole. Seaduse mõte on see, et kohtuniku palk on fikseeritud.

Rask – kohtuniku palk ei ole reguleeritav nagu ametnike oma. Minu meelest võiks kirjutada, et seda võib maksta kuni 5 või 10 %.

Ligi – kohtute eelarved on sellised, et kohtunike palk on eraldi rea peal. Sellest saab maksta vaid seadusejärgset palka. Staažitasu on eraldi. Ei tohiks olla võimalust kohtunikku mõjutada sellega, et anname 5% otsa või mitte.

Rask – kogu reformi eesmärk on see, et õigusemõistmine sujuks. Kohtunikukorpus peab võtma vastutuse, et sujuks, siis peavad olema juhid ja asetäitjad paigas. Need kontrollivad, et kõik on kontrolli all. Kui lisatasu ei maksta, siis keegi ei hooli sellest tööst.

Sarapuu – esimeeste lisatasu on praegu ühesugune, aga vastutust võtavad nad erinevalt.

Kiviloo – kui kohalikel juhtidel mingi pädevus on, peab selle ka seadusesse kirjutama.

Sarapuu – olete nõus, et antakse ülempiir. Aga peaks kehtestama ka alampiiri üksuse suuruse osas. Ei ole normaalne, kui üks saab palka enda ja teise kohtuniku töö korraldamise eest.

Rask – ilma rahalise aluseta ei võta inimene seda kohustust.

Laarmaa – kohtu esimees saab ju 15% praegu. Imelik kui enne sai ja peale reformi 15-30 kohtunikuga kohtu asetäitja ei saa enam midagi.

Amann – teeme, et alates viiest kohtunikust ja kuni 5%.

Laarmaa – eesmärk on see, et töö sujub. Kui kolmel kohtunikul on istung välja kuulutatud ja kahte istungisekretäri pole, mis siis saab?

Sarapuu – siis jookseb direktor.

Kiidjärv – see on direktori ülesanne, aga elu näitab, et alati ei lähe nii.

Ligi – õigusteenistuse juht on igas kohtumajas kohapeal.

Sarapuu – õigusteenistuse juht vastutab selle eest, et sekretär oleks istungil. Kohtunik ei pea otsima ise endale sekretäri. Väidan, et kohtu esimehe olulisus on kohtuti erinev. Kui väikses maakohtus pole kohtu esimeest, ei juhtu sellest midagi. Aga kui Tallinna Linnakohtus poleks, siis oleks probleem.

Ligi – kes otsustab selle lisa maksmise kohtumaja juhile? Kui on kohtu enda pädevuses ja aasta jooksul mõni päev mõni kohtunik on haige ja on võimalus tasu maksta vabanevate vahendite arvelt. Ei saa olla ju nii, et tasu suurus sõltub sellest, kas kohtunik on haige olnud või mitte. Justiitsminister ei saa määrata kohtunike palkasid. Kes otsustab, kust tulevad vahendid? Asi läheb keeruliseks. Lihtsam on öelda, et lisa ei maksta kohtumaja juhile.

Rask – iga töö vajab tasustamist. Kui see on töö, siis on tasu vaja, kui see pole töö, siis polekski sinna kedagi vaja. Kollektiiv peab tunnetama, et neil on üks esindaja. Keegi peab võtma vastutuse, võtma telefoni ja helistama. Miks mitte panna regulatsiooni paika, et asetäitjate tasu on justiitsministri määrata läbi KHNI. Kui seadus annab võimaluse kuni 5 või 10% lisatasu, siis istume KHN-s koos ja arutame, kas ja kellele palju maksta. Eks tuleb kaklus, aga selle käigus selgitame.

Kiviloo – kas ka alla viie kohtunikuga kohtumajas määratakse vastutav kohtunik?

Rask – paikkonna mõttes peaks ikka olema. Kodanikule peab saama öelda, et kõik jääb alles tema jaoks. Kurtma saab tulla.

Rask – räägime kohtunikuabist.

Sarapuu – ärme selles osas täna seisukohta võta. Meil on Villem Lapimaa analüüs ja seda arutame ministriga. Sellel teemal võiks seisukohta võtta mõni teine kord. Kohtunikuabi puhul on see, et teda vaadatakse tihti kui Saksa laenu. Aga mingeid asju võiks kohtuniku eest teha odavalt tasustatud ametnik. Küsimus taandub sellele, kes on need kohtunikuabid. Igal ühel on erinev kogemus kohtunikuabidega. Küsimus on nende juriidilises kvalifikatsioonis, tööjõudluses. Analüüsi pinnalt on võimalik kvalifitseeritud seisukohta võtta.

Kokkuvõte – teema on ettevalmistamisel diskussiooniks.

Rask – keegi ei ole selle vastu, et kohtunikke vabastada tehnilisest tööst. Täna võiksime asja vaadata protsessuaalselt. Mida nt teeks halduskohtu kohtunikuabi.

Amann – kohtunikuabi peaks tegelema asjadega, mis pole seotud õigusemõistmisega. Nendest võib tulevikus saada kohtunikud.

Kiidjärv – registreeritud kohtunikuabid on õigusemõistmisevälised, alluvad ministriumile.

Rask – tegu on tingliku nimetusega. Vastutus, volitused ja staatus peab selgeks tegema. Kohtunik on staatusega inimene. Kohtunikuabi volitused, vastutuse ja staatuse peab kirjutama seadusesse sisse. Kohtuniku ja kohtunikuabi staatus tuleb ära jagada – kes mille eest vastutab, kes alla kirjutab. Need kolm küsimust on põhilised, mis tekivad.

Amann – kriminaalmenetluses võiks kohtunikuabi volitus olla määruskaebuse lahendamine. Asjad, kus ei toimu istungid, neile kirjutab alla ka praegu üks inimene.

Kiviloo – halduskohtumenetluses mina näeksin teda õiguskaitse, õigusabi asju lahendamas. Ka nõ loamenetlus – kas kaitsevaelase võib kartsa panna. Teistes riikides ei saada nii kiiresti kohtunikuks, kui meil. Sellest karjääri aspektist lähenedes on kohtunikuabi väga hea idee.

Amann – kõik need lahendid võiks teha kohtunikuabi, mida praegugi allkirjastab kohtunik ainuisikuliselt.

Rask – istungi pidamine on kohtuniku ülesanne, see peaks olema kriteerium.

Laarmaa – kas ministeeriumil on selge visioon kohtunikuabist?

Sarapuu – ametlikku veel ei ole. Küsimus on selles, kas tal on otsustamispädevus või ei ole. Sisuliselt oleks kohtunikuabi hästi makstud konsultant. Või on otsustamispädevusega? Seal on ka vaidlusküsimuseks, kas lisaks teeb ka registriasju või ei tee. Teine otsustamisküsimus on praktiline. Kas praegused registris menetlevad kohtunikuabid saavad üleminekusätete kaudu uuteks kohtunikuabideks? Kas praegused kohtunikuabid saavad uutel tingimustel jätkata kohtunikuabina.

Laarmaa – kas küsimus on selles, et kohtunikuabidel on tööd väheks jäänud? Kinnistutes ja registrites on ta haldusdirektori pädevuses. Kas me tõstame siis osad kohtunikuabid sealt ära kohtu esimehe alluvusse.

Sarapuu – on üks võimalus, kuna esmakinnistamiste laine on üle saamas. Ressurssi vabaneb sealt ning vabaneb ka elektroonilise kinnistusregistri tõttu. Kas need inimesed, kes on kvalifitseeritud, mingi täiendõppe korral saavad oma eraõiguse kogemust kasutada õigusemõistmisel?

Laarmaa – kas oleks siis kolme-nelja kohtuniku peale üks kohtunikuabi?

Sarapuu – see oleneb piirkonna koormusest. Kohtunikuabide paiknemine on teisejärguline küsimus. Kombinatsioone saab palju teha piirkonnast sõltuvalt.

Kiviloo – ei ole võimalik, et samaaegselt täidaks registri kohtunikuabi ja kohtu kohtunikuabi ülesandeid. Ressurssi ilmselt oleks võimalik üle tuua.

Rask – abi õiguspädevus on praegu kindlaksmääramata. Arutada tuleb, milline pädevus anda. Kui ta otsustuspädevust ei oma, on tal tavalise riigiametniku staatus ja tema volituste mahu määrab kohus. Kui KHN liikmed on seda meelt, et tuleb luua kohtunikuabi staatus iseseisva otsustuspädevusega, on see väga fundamentaalne seisukoht.

Kiviloo – aga see on sümpaatne seisukoht.

Rask – et seda küsimust konkreetsemalt arutada, oleks vaja väga täpselt kaardistada, mida selle staatusega inimene saaks teha. Tekivad küsimused – kas teda saab taandada?

Kiviloo – kui tal on funktsioonid vaid teatud valdkonnas, tuleb talle ka tagatised anda. Tema koht üldises kohtunikuks saamise süsteemis tuleb kindlaks määrata.

Rask – jah, ja küsimus, kas see läheb ta kohtunikustaaži hulka. Mõistlik volituste kaardistame esmasest järjekorras. Sealt on näha, millistele omadustele ta peab vastama.

Sarapuu – kas enam-vähem praegune staatus (kohtute seaduses) võiks laieneda ka uuele kohtunikuabile?

Kiviloo – kindlasti. Vahe on selles, et praegu on ta ametnik. Nõuded peaksid olema samad, mis kohtunikuks saamisel, kui me teeme kohtunikuabist ühe etapi kohtunikuks saamisel.

Rask – võti on ikkagi see, mida me tahame neist saada. See peab ka olema protsessiseadustesse sisse kirjutatud.

Kokkuvõte

Rask – kokkusaamine on olnud hea suhteparanduse seisukohalt. Oleme mõttelaadiga, et see kogu ongi see, mis vastutab õigusemõistmise eest vabariigis. See on väga sümpaatne vorm koosolekuks.

Need koosolekud, mis toimuvad ministeeriumis, peaksid olema väga hästi ette valmistatud, et saaks tunni-paariga vaid otsuseid vastu võtta. Selleks oleks hea, et me saaksime meiliga kogu info. Loodame, et vabariigi aastapäevaks saab see seadus vastu võetud. Kohtunikuabi kohta võiksime ka saada materjalid ja selle üle mõelda. See võib-olla vajab ka sarnast arutelu. Peaks olema kaks vormi – diskussioonivorm ja otsustusvorm, kus materjalid on väga hästi ette valmistatud. Väga meeldiv istung oli.